

Pilietinio pasipriešinimo abėcėlė

**Patarimai, kaip
kovoti be ginklų**

LIETUVOS
KARIUOMENĖ

MOBILIZACIJOS
IR PILIETINIO
PASIPRIEŠINIMO
DEPARTAMENTAS

Ižanginis žodis	5
Vertingas kiekvienas	8
Pilietinio pasipriešinimo pavyzdžiai Lietuvos istorijoje	13
Pilietinio pasipriešinimo samprata ir galimybės	18
199 pilietinio pasipriešinimo „šaudmenys“	30
Pilietinio pasipriešinimo dalyvio / rėmėjo atpažinimo ženklas	43
Iliustruoti pilietinio pasipriešinimo patarimai	44
Šaltiniai	98

ĮŽANGINIS ŽODIS

Aptarkime tokią padėtį: priešas okupavo visą kraštą, miestus, gyventojai prarado Lietuvos Respublikos garantuotas konstitucines teises, dalis žmonių vykdo ginkluotą pasipriešinimą, dalis dėl įvairių priežasčių ginklo į rankas neima. Ką šiuo atveju daryti tokiems piliečiams kaip darbininkai, tarnautojai, žurnalistai, gydytojai, verslininkai ar ūkininkai, studentai ir moksleiviai? Ką daryti geležinkeliečiams, pašto darbuotojams, policininkams ar šeiminkams? Ką daryti, kai priešas yra krašte?..

Veikite! Tai pradėkite daryti tada, kai tampa aišku, jog pavojus grės kiekvienam piliečiui, nepriklausomai nuo to, ar jis buvo nusiėkęs aktyviai kovoti ar tik ruošėsi pasyviai stebėti įvykius. Priešintis reikia kantriai ir iki paskutiniųjų. Priešintis turi kiekvienas vyras ir kiekviena moteris, net seneliai ir vaikai. Okupuotame krašte negalime leisti priešui atsikvėpti. Kiekvienai progai pasitaikius, turime skausmingai smogti agresoriui, pulti jį visur, visada ir visais įmanomais būdais. Tačiau kaip tai gali padaryti beginklis žmogus?

Naudokite nesmurtinės kovos metodus! Nesmurtiniai veiksmai – tai **būdas priešintis ko nors nedarant** (kai žmonės atsisako vykdyti veiksmus, kuriuos paprastai vykdo, kuriuos dera vykdyti iš tradicijos arba kuriuos dera vykdyti pagal įstatymus bei potvarkius) arba **ką nors darant** (kai žmonės vykdo veiksmus, kurių paprastai nevykdo, kurių nedera vykdyti iš tradicijos ir kuriuos draudžia vykdyti įstatymai bei potvarkiai), arba tai – abiejų šių būdų derinimas.

Šios knygelės **tikslas** – supažindinti Jus su pilietinio (neginkluoto) pasipriešinimo tikslais, strategijomis, taktika, „ginklais“ bei jų „šaudmenimis“. Taip pat siekiama atkreipti Jūsų dėmesį į tai, kad pasirengimas pilietiniam pasipriešinimui ir pats pilietinis pasipriešinimas prasideda **jau dabar**, dar laisvoje demokratinėje šalyje, kaip būtinas turimos Laisvės išsaugojimo ir efektyvios jos gynybos garantas.

Leidiny yra tarsi **atmintinė** tiems, kurie baigė Mobilizacijos ir pilietinio pasipriešinimo departamento prie Krašto apsaugos ministerijos Pilietinio pasipriešinimo kursą Nr. 1 arba Lietuvos šaulių sąjungos organizuojamus nesmurtinės kovos kursus. Ši atmintinė lengvai suprantama ir bet kuriam kitam piliečiui, nes teorinėje dalyje gausu pavyzdžių, o pagrindinę turinio dalį sudaro patarimai, iliustruoti piešiniais. Beje, knygelėje esantys piešiniai skirti ne tik suaugusiems skaitytojams nagrinėti, bet ir vaikams spalvinti. Siekiame, kad ir mažiausieji mūsų šalies piliečiai pamažu prisijaukintų suvokimą, jog priešintis galime visi.

Baigdamas įžanginį žodį, nuoširdžiausią AČIŪ tariau paprastam Lietuvos piliečiui ir didžiam PATRIOTUI Giedriui Želmenėliui, dar 1998 m. padėjusiam parengti pirminį knygelės variantą, grįstą užsienio valstybių analogiškais leidiniais. Ši knygelė tokia, kokią ją matote, nebūtų pasirodžiusi ir be Vilniaus dailės akademijos ir jos Grafikos katedros vedėjos Marijos Marcelionytės-Paliukės bei studentų

Vaivos, Gertrūdos ir Emos, taip pat menininkės Gitanos pagalba. Dėkoju šioms stulbinamos vaizduotės ir meniškų sielų kūrėjoms už jų atsidavimą pilietiškam darbui! Simboliška tai, kad Gertrūda yra Lietuvos laisvės kovotojo, Medininkų žudynes išgyvenusio Tomo Šerno dukra, o leidinio redaktorius Albertas – Aukščiausiosios Tarybos (Seimo) gynėjas, atsargos karys. Jų kraujyje užkoduota patirtis padėjo kurti šį leidinį. Be abejonės, svarbų indėlį rengiant šią atminčinę įnešė ir kalbos redaktorė Reda Šauklė bei grafikos dizainerė Loreta Keršytė.

Šioje knygelėje pateikta informacija yra tik pilietinio pasipriešinimo pradmenys, abėcėlė, bet juk be jų mes negalime pereiti į antrą klasę, mokytis toliau, suvokti plačiau ir giliau, veikti efektyviau... Tai leidinys, kuriame patariama, kaip kiekvienas pilietis gali kovoti individualiai, čia taip pat pateiktos įžvalgos, kad tik visuotinis pasipriešinimas gali atnešti greitesnį norimą rezultatą.

Napoleonas yra pasakęs: „Didelė jėga žūva nuo prasto virškinimo“. Tad pasirenkime kiekvienas tapti tuo nematomu virusu, bakterija, kurie ir galingą priešininką gali išvesti iš rikiuotės!

Leidinio redaktorius
Albertas Daugirdas

VERTINGAS KIEKVIENAS

Perskaičiusi Gene Sharpo (*Gene Sharp*) sudarytą 199 pilietinio pasipriešinimo „ginklų“ sąrašą, stabtelėjau prie staiga kilusio klausimo: kuriuos išvardytus „ginklus“ pasirinktų šalia esantys studentai ir kolegos šiandien? Visi esame gimę labai skirtingu laiku, kiekvienas susiduriame su kitokiais iššūkiais, išsiskiriame savo poelgiais. Vilniaus dailės akademijoje, kaip institucijoje, po vienu stogu buriasi mažiausiai keturių kartų žmonės – kiekvienas turi savo gyvenimą ir patirtis, siekį būti ir tapti žinomas, reikšmingas, svarbus... Čia susitinka menantieji, ką reiškia augti po Antrojo pasaulinio karo, sukilusieji po Romo Kalantos susideginimo akto Kaune, vedusieji Lietuvą Sąjūdžio keliu, stojusieji mūru prie televizijos bokšto ir gynusieji Lietuvos radijo ir televizijos rūmus 1991 m. sausio 13 dieną... Susitinka tie, kurie kėlė trispalvę Gedimino bokšte ir giedojo Vinco Kudirkos „Tautišką giesmę“, ir tie, kurie, susikibę rankomis, stovėjo Baltijos kelyje ir pranešė pasauliui apie trijų Baltijos valstybių atkūrimą. Šis taikus mūsų bendrų namų – Lietuvos valstybės – atkūrimo kelias buvo viena svarbiausių masinių akcijų, aukščiausia solidarumo apraiška. Visi žingsniai ir žingsneliai po šio taikaus, vieningo pasipriešinimo atvedė mus į šiandieninę Lietuvą – lygiateisę pasaulio valstybę su savo laisvėmis ir teisėmis bei gerbiančią kitų laisves ir teises. Čia kaip laisvi pasaulio piliečiai auga ir bręsta kuriantys, savo kultūrą ir savitumą puoselėjantys žmonės. Taigi kurie „ginklai“ iššautų šiandien? Manau, šį klausimą sau turėtų užduoti kiekvienas sąmoningas žmogus, pilietis.

Šio leidinio pasirinktas kūrimo metodas galėtų būti puikus pavyzdys taikaus pilietinio pasipriešinimo Gene Sharpo „ginklų“ arsenale. Mano nuomone, kiekvienas iš mūsų kasdien savo veiksmais atliekame vienokius ar kitokius žingsnius, kurie yra svarbūs siekiant išsaugoti valstybę ir jos identitetą. Tai daugeliui žmonių tiesiog įgimta. Kai nejaučiame grėsmės, apie tai net nesusimąstome, tiesiog dirbame savo darbus, tikėtina, taip gerai, kaip galime.

Ši knygelė yra ne tik atmintinė ištikus nelaimei ar gresiant prarasti savo laisvę, bet ir gera priemonė sustiprinti kiekvieno iš mūsų savivertę – aš juk taip darau ar DARYČIAU! Viskas gerai, vadinasi, esu – esu savo valstybės pilietis, esu vertingas, man rūpi, aš galiu, manęs reikia... Šis sąrašas galėtų tęstis. Tai ypač svarbu jaunam žmogui, tik pradedančiam savarankišką kelią, ypač kai šiandien be atvangos kartojama, jog naujoji karta neturi atsakomybės jausmo, kad jie galvoja tik apie save, kad išduotų šalį dėl savo gerovės... NE, tikrai ne!

Dėstytojo darbas nuostabus tuo, kad kiekvieną dieną gali būti su tais, kurie kuria ir kurs Lietuvą bei pasaulį. Man tai yra didžiausias atpildas, kasdienės veiklos prasmė, nes, kad ir kaip savanaudiškai skambėtų, manau, mums pavyksta sėti, o gal ir daiginti matančių, jaučiančių ir norinčių veikti kūrėjų sėklas.

Pabaigoje noriu paprovokuoti skaitytoją ir surežisuoti situaciją mūsų šaliai kilusios grėsmės akivaizdoje. Situaciją, kuri padės atskleisti pasirinkto leidinio kūrimo ir iliustravimo metodo esmę.

Pirmiausia būtina akcentuoti, kad informaciją šiam leidiniui rengė Albertas Daugirdas – Aukščiausiosios Tarybos (Seimo) gynėjas, atsargos karys, Mobilizacijos ir pilietinio pasipriešinimo departamento prie Krašto apsaugos ministerijos Pilietinio pasipriešinimo skyriaus patarėjas, valstybės gynybos srityje dirbantis jau 30 metų. Vadinas, šioje knygelėje pateikta informacija yra gyvenimo patikrinta, išanalizuota, aktuali, aiškiai struktūrizuota, nekelianti abejonių ir diskusijų. Tai ypač svarbu, kai veikti tenka greitai ir operatyviai, kai nėra laiko filosofiniams klausimams. Tu privalai tikėti, pasitikėti ir veikti pagal savo išgales.

Piešinius leidiniui kūrė ne vienas menininkas, o trys to paties kurso Grafikos studijų programos studentės. Tai reiškia operatyvumą, platesnį žvilgsnį, gebėjimą pasidalyti atsakomybėmis, viena kitos supratimą iš pusės žodžio. Perskaičiusios visą medžiagą, studentės taikiai pasiskirstė skyrius, suvokdamos savo raišką ir patirtis. Vadinas, kiekviena turi savo ambicijų, kartu geba rasti sprendimus ir operatyviai siekia užsibrėžto tikslo.

Kilus grėsmei mūsų šaliai ir užsidarius spaudos bei leidybos įmonėms, tikiu, jog kurso draugai prisijungtų prie informacijos platinimo. Esu įsitikinusi, kad kiekvienas mokėtų ir galėtų (studijų

programos sudedamoji dalis) paruošti šilkografinės spaudos tinklus, formas ir susibūrę per naktį atspausdintų kelis šimtus knygelių. Kiekvienas iš jų moka brošiūruoti, segti, rišti knygas. Darbai nesustotų net ir išjungus elektrą. Kiekvienoje bendruomenėje (ne išimtis ir šis studentų kursas) yra žmonių, kurie gali peršokti aukščiausias tvoras, kopti slidžiomis sienomis, prasibrauti pro privačių teritorijų vartus, drąsiai pasibelsti į nepažįstamųjų duris ir tiesiai į rankas įteikti informacinį leidinį.

Ir, tikėtina, kasdien mūsų būtų vis daugiau... Taip prasideda permainos. Nepastebimai, bet, atsigręžus į praeitį, akivaizdu, kad vienas blyksnis gali pakeisti pasaulį.

Vilniaus dailės akademijos
Grafikos katedros docentė
Marija Marcelionytė-Paliukė

PILIETINIO PASIPRIEŠINIMO PAVYZDŽIAI LIETUVOS ISTORIJOJE

Per beveik 200 carinės, nacistinės ir tarybinės okupacijos metų esame priešinęsi agresoriui įvairiais būdais, įskaitant daugybę pilietinio pasipriešinimo metodų ir „ginklų“, kurie lašas po lašo skaldė okupantų pastangas sunaikinti mūsų tautą, jos saviraišką ir laisvės siekimą.

1792 m. pasibaigus karui su Rusija, Jokūbas Jasinskis Vilniuje įkūrė slaptą organizaciją, į kurią įtraukė ne tik Lietuvos kariuomenės karininkus, bet ir civilius gyventojus. Ši organizacija buvo slapto tinklo, apraizgiusio Lietuvą ir Lenkiją bei rengusio sukilimą prieš Rusijos kariuomenę, dalis. Sukilimas prasidėjo 1794 m. kovo pabaigoje Lenkijoje, o sukilimą Vilniuje J. Jasinskis pradėjo naktį iš balandžio 22 į 23 dieną. Pasiruošimas buvo sėkmingas – sukilėliai be didesnio pasipriešinimo išlaisvino Vilnių. Įdomu tai, kad J. Jasinskis, organizuodamas sukilimą, taikė iki šiol pripažįstamą pagrindinę sistemą: vienas sukilėlis galėjo žinoti tik savo vadą ir du pavaldinius, kiti jam buvo nežinomi. Išaiškinimo atveju sistema galėjo veikti toliau, tai ypač buvo naudinga siekiant apsaugoti vadovaujančią jos grandį.

Po 1863 m. sukilimo keturiasdešimčiai metų uždraudus lietuvišką spaudą, užsienyje imta leisti lietuviškas knygas, maldaknyges ir periodinę spaudą. Siekiant, kad ji patektų į Lietuvą, buvo organizuojamas nelegalus knygnešių judėjimas. Taip pat buvo organizuojamas kolektyvinių prašymų carui rašymas tikintis gauti leidimą spausdinti lietuviškus leidinius. Spaudos draudimo laikotarpiu išsiplėtojo ir nelegalių lietuviškų mokyklų, kuriose mokytojavo vadinamieji daraktoriai, tinklas. Tautinę savimonę ugdė Motiejaus Valančiaus inicijuotas blaivybės sąjūdis bei intensyvi literatūrinė ir švietėjiška veikla.

Tarpukario Lietuvoje susikūrė daugybė įvairių visuomeninių organizacijų: skautų, ateitininkų, pavasarininkų, atsargos karininkų, Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių, šaulių, jaunųjų ūkininkų, verslininkų ir kitos. Jose save galėjo realizuoti, vertybes puoselėti ir stiprios bendruomenės nariais jaustis šimtai tūkstančių Lietuvos gyventojų. Tai davė stiprų postūmį antinaciniam ir antitarybiniam pasipriešinimui – ir ginkluotam, ir nesmurtiniam.

Štai 1940 m. rugpjūtį okupacinės valdžios suorganizuotame mokytojų suvažiavime Kauno halėje Lietuvos mokytojai, protestuodami prieš „Stalino saulę“, spontaniškai sugiedojo Lietuvos himną.

Per pirmąją sovietų ir nacistinę okupaciją susikūrė keletas stiprių pagrindinių organizacijų (beje, kai kurios iš jų iki šiol vertinamos nevienareikšmiškai): Lietuvių aktyvistų frontas (LAF), Lietuvių laisvės kovotojų sąjunga (LLKS), Lietuvių frontas (LF), Lietuvos laisvės armija (LLA) ir kitos. Pagrindininkai suorganizavo Birželio sukilimą (1941 m. birželio 22–27 d.) ir suteikė galimybę susikurti laikinajai vyriausybei, kuri įkvėpė tautą patikėti, kad už savo valstybę verta kovoti. Nacių okupacijos metais pagrindininkai platino 21 periodinės spaudos leidinį, transliavo nelegalias radijo laidas, rinko lėšas išvežtų, suimtų tautiečių šeimoms paremti, rengė dokumentus, leidžiančius išvengti tarnybos nacių kariuomenėje arba priverstinių darbų Vokietijoje, gelbėjo žydus. Naciams pabandžius iš lietuvių suformuoti SS dalinį, buvo susidurta su visuotiniu šio sumanymo ignoravimu ir trukdymu šiam procesui.

Antrosios sovietinės okupacijos laikotarpiu 1946 m. ir vėlesni rinkimai į Sovietų Sąjungos Aukščiausiąją Tarybą ir kitas valdymo institucijas iš esmės žlugo dėl visuotinio gyventojų pasyvumo ir partizanų vykdytos kontrpropagandos. Dėl to balsavimo rezultatus sovietai nuolat turėjo falsifikuoti. 1944–1957 m. buvo leidžiami 54 pagrindiniai periodiniai ir 18 neperiodinių leidinių.

1948–1953 m. gyventojus prievarta iš viensėdžių suvarius į kolūkius, palaipsniui masiškai imta savintis kolūkinę nuosavybę (namo buvo nešami pašarai, padargai, degalai, detalės ir daug kitų dalykų). Taip nutiko ne tik dėl to, kad reikėjo išgyventi, bet ir dėl to, kad formavosi nuostata – „jie apvogė mus, ne nuodėmė kai ką paimti ir iš jų“. Toks žmonių elgesys visose gyvenimo srityse ilgalaikėje perspektyvoje prisidėjo prie visos Tarybų Sąjungos ekonomikos ir tarybinės ideologijos silpninimo.

Neapykanta okupantui periodiškai pasireiškėdavo įvairiausiomis formomis. Dar 1956 m. po Vengrijos revoliucijos numalšinimo Vilniuje, Rusų kapinėse, įvyko nesankcionuota lietuvių sueiga. Septintajame XX a. dešimtmetyje Lietuvoje prasidėjo etnografininkų, žyeivių ir romuviečių judėjimas, žadinęs domėjimąsi savo kultūra, istorija ir taip kūręs atsvarą sovietizacijai. 1972 m., protestuodamas prieš sovietinę santvarką, Kaune viešai susidegino Romas Kalanta. Ši diena – gegužės 14-oji – dabar Lietuvoje minima kaip Pilietinio pasipriešinimo diena.

Per paskutinius du okupacijos dešimtmečius vėl imti leisti po grindiniai leidiniai („Rūpintojėlis“, „Vytis“, „Perspektyvos“, „Lietuvos katalikų bažnyčios kronika“ ir kiti), suaktyvėjo disidentinis judėjimas, vasario 16 d. buvo keliamos trispalvės, nepaisydami draudimų ir gąsdinimų, žmonės lankė bažnyčią, šventė religines šventes, draudė vaikams stoti į spaliukų, pionierių, komjaunuolių organizacijas, inspiravo panieką šių organizacijų simboliams ir ideologijai.

Dar 1977 m. po futbolo varžybų tarp „Žalgirio“ ir kitų sovietinių komandų gatves užplūdę sirgaliai skanduodavo antitarybinius šūkius. Apskritai, aukšti lietuvių sportininkų – futbolininkų, krepšinininkų, meninės gimnastikos atstovų, plaukikų, biatlonininkų, dviratininkų, automobilių sporto, bokso ir kitų sporto šakų atstovų – pasiekimai ne tik okupacinės valstybės, bet ir pasaulio mastu žadino lietuvių tikėjimą ir pasididžiavimą savo jėgomis.

Devintajame dešimtmetyje sovietų kariuomenei paskelbus rezervistų mobilizaciją, vaikai miesteliuose purvu aptaškėdavo namų ir gatvių numerius, kad šaukimus nešiojantiems asmenims būtų sunkiau atlikti savo darbą. 1987 m. rugpjūčio 23 d. Vilniuje Lietuvos laisvės lyga suorganizavo pirmąjį protesto mitingą prieš sovietinę santvarką. 1988 m. susikūrė Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdis, organizavęs daugybę taikių akcijų, mitingų, į kuriuos susirinkdavo šimtai tūkstančių žmonių. Prie Vilniaus arkikatedros disidentai Algimantas Andreika ir Petras Cidzikas vykdė bado streiką, reikalaudami paleisti iš sovietinių lagerių lietuvius politinius kalinius. Tais pačiais metais buvo suorganizuoti protesto mitingai prieš Ignalinos atominės elektrinės trečiojo bloko statybas (tik prieš dvejus metus įvykusi Černobylio katastrofa ir sovietų bandymas nuslėpti bei sumenkinti padarinius kėlė visuomenės pagrįstą nepasitenkinimą). 1989 m. rugpjūčio 23 d. suorganizuotas Baltijos kelias, kuriame 2 mln. Lietuvos, Latvijos ir Estijos gyventojų susikibo rankomis, protestuodami prieš Molotovo–Ribentrovo paktą. Tuo laikotarpiu prasidėję „Roko maršai per Lietuvą“ taip pat skleidė laisvėjimo dvasią. 1990–1991 m. lietuviai neginkluotu pasipriešinimu privertė sovietus sustabdyti pradėtus ekonominius, politinius ir smurtinius veiksmus tiek prieš atskirus piliečius (pvz., prieš šaukiamojo amžiaus jaunuolius, kurie vengė tarnauti sovietinėje armijoje), tiek ir prieš visą tautą (buvo paskelbta ekonominė blokada, vykdomi kariniai išpuoliai prieš įvairius objektus). Net žmonių žūtys 1991 m. sausio 13 d., gegužės 19 d. ir liepos 31 d. nepalaužė mūsų pasiryžimo kovoti už savo valstybės kelią, už savo gyvenimo būdą.

Trisdešimt metų trukęs Nepriklausomybės laikotarpis parodė, kad pilietinis pasipriešinimas aktualumo neparado. Piliečių protesto mitingai prieš neadekvačius Prezidento Rolando Pakso sprendimus, mokytojų, medikų, gaisrininkų ir kitų profesinių sąjungų

akcijos reikalaujant iš valdžios tinkamo finansavimo ir dėmesio sritims, garantuojančioms valstybėje socialinę ramybę ir gerovę, kovos informacinių mūšių laukuose už gerąsias vakarietiškas vertybes, antimingai prieš bandančius sukelti abejones dėl Lietuvos integracijos į NATO ir ES, savanoriškas tarnybos Lietuvos kariuomenėje pasirinkimas ar gausus piliečių stojimas į Lietuvos šaulių sąjungą, visuomenės susitelkimas kovojant su COVID-19 pandemijos iššūkiais, „Laisvės kelias“ nuo Vilniaus iki Baltarusijos sienos 2020 m. rugpjūčio 23 d. yra tik keletas pilietinio pasipriešinimo pavyzdžių (nors kai kas tai norėtų vadinti tik pilietiniu aktyvumu), rodančių visuomenės pilietinę brandą ir gebėjimą pasiekti tikslų taikiais būdais.

Mobilizacijos ir pilietinio pasipriešinimo departamento, Vilniaus dailės akademijos bendruomenės ir kitų piliečių bendromis pastangomis parengtas leidinukas „Pilietinio pasipriešinimo abėcėlė“ taip pat yra puikus pavyzdys minimame kontekste.

PILIETINIO PASIPRIEŠINIMO SAMPRATA IR GALIMYBĖS

Šis skyrelis parengtas remiantis daugiausia (bet ne tik) amerikiečių mokslininko Gene Sharpo išvystyta pilietinės gynybos teorija. Autorius apdorojo daugybę pasaulinių pavyzdžių šia tematika ir susistemino nesmurtinio pasipriešinimo tikslus, strategijas, metodus. Kadangi šio mokslininko pateikta sistema gana sudėtinga, remdamiesi savo patirtimi, pateiksime paprastesnę versiją ir pasistengsime sudėlioti pilietinio pasipriešinimo (PP) veikimo nuoseklumą. Siekiant, kad tekstas būtų lengviau suprantamas, knyga iliustruota trumpais pavyzdžiais. Be abejonės, lietuviškasis PP sistemos variantas bus vystomas bei tobulinamas ir ateityje.

Gyvenimo varomoji jėga yra tikslai ir siekiamybės. Tikslas neleidžia nukrypti „nuo kelio į takelį“. Ne išimtis yra ir šioje knygelėje aptariamas kovos būdas – pilietinis pasipriešinimas, kuris priklausomai nuo susiklosčiusios situacijos taip pat formuluoja tam tikrus tikslus.

PP tikslai:

- Sulaukyti ir įveikti kitataučius užgrobėjus, okupantus.

Pavyzdžiui, 1991 m. sausio–rugsėjo mėnesiais Lietuvoje vyko pasipriešinimas Sovietų Sąjungos smurto kampanijai.

● **Sulaikyti ir įveikti valdžios užgrobėjus.**

Pavyzdžiui, 1991 m. sausio 8 d. ryte politikų, neginkluotos Aukščiausiosios Tarybos (Seimo) apsaugos ir paprastų piliečių pastangomis buvo sustabdytas priešiškių jėgų bandymas nuversti teisėtą Lietuvos valdžią.

● **Užkardyti valstybės saugumui kylančias grėsmes taikos metu.**

Pavyzdžiui, 2015 m. Kaune grupė piliečių suorganizavo mitingą prieš Lietuvos narystę NATO ir ES, kuris susilaukė ypatingo Rusijos žiniasklaidos dėmesio. Staiga patriotiškai nusiteikę piliečiai suorganizavo antimitingą ir vėliavomis, šūkiiais bei dainomis užgožė neapykantą keliantį renginį.

Norint pasiekti PP tikslų, turėtų būti pasirinkta tam tikra strategija (-jos), t. y. būtina numatyti koordinuotus veiksmus, reikalingus išteklius, priešininko elgesį, reakciją ir panašiai. Kitaip tariant, strategija – tai lyg vizija, kaip pasiekti pergalę (pvz., siekiant nugalėti nacistinę Vokietiją, buvo nuspręsta prieš ją kovoti dviem frontais ir palaužti jos ekonominę galią).

PP strategijos: atvertimas / nesmurtinis privertimas / prisitaikymas / suirimas.

Atvertimas

Tai strategija, kurią taikant, keičiamos priešininkų pažiūros. Pamažu priešininkas ima pripažinti nesmurtinės grupės tikslus.

Pavyzdžiui, 1991 m. į Lietuvą sovietai įvedė papildomas karines pajėgas, nes nepasitikėjo Lietuvoje dislokuota daugiau kaip 30 000 kareivių įgula – dalis personalo buvo per daug susigyvenę su lietuviais, paveikti vietinių laisvėjimo nuotaikų ir dėl to praradę būtiną negailestingumą ir agresyvumą.

Nesmurtinis privertimas

Taikant šią strategiją, tikslai pasiekiami nepaisant priešininkų valios, tačiau jų santvarka nesuyra. Tai permainingų įgyvendinimas arba trukdymas priešams jų pasiekti. Priešininkai nebesugeba efektyviai veikti, bet dar turi galios išsilaikyti. Strategija pasiteisina, kai pavyksta pašalinti daugumą galios šaltinių (apie juos rašoma toliau).

Pavyzdžiui, 1992 m. Lietuvos Vyriausybė Lietuvos ginkluotosioms pajėgoms davė nurodymą blokuoti visus sovietų armijos dalinius mūsų šalies teritorijoje, kad nebūtų įvežta naujų šauktinių kareivių (baigę dvejų metų karinę tarnybą kareiviai išvykdavo iš dalinio). Tokiu būdu siekta priversti sovietus greičiau derėtis dėl sovietų armijos išvedimo iš Lietuvos. Blokada turėjo būti vykdoma išskirtinai nesmurtiniais būdais (buvo naudojamos tik fizinės kliūtys, vykdomas demonstratyvus ginkluotas ir neginkluotas patruliuojimas, įrengti postai, sovietų karininkai įtikinėjami keisti požiūrį į tam tikrus dalykus, vykdytas politinis spaudimas). Visa tai pasiteisino – sovietų pajėgos Lietuvą galutinai paliko 1993 m. rugpjūtį (anksčiau nei buvo išvestos iš Rytų Vokietijos).

Prisitaikymas

Nors priešininkai neatverčiami ir nekapituliuoja prieš nesmurtinę prievartą, abiejų šių strategijų elementai nulemia priešo sprendimą padaryti nuolaidų nesmurtinei grupei.

Keičiama visuomeninė, ekonominė, politinė padėtis, o ne priešininkų vadovybės pažiūros ir simpatijos. Priešininkai nuolaidas daro savanoriškai.

Pavyzdžiui, 1988 m. spalį per Lietuvos sąjūdžio suvažiavimą Lietuvos komunistų partija paskelbė, kad grąžina tikintiesiems Vilniaus arkikatedrą. Taip sovietų valdžia vylėsi pakelti savo autoritetą tarp gyventojų, kuris visiškai griuvo po rudenį grubiai išvaikyto Lietuvos laisvės lygos taikaus mitingo, dabar dėl represijų žinomo kaip „bananų balius“.

Suirimas

Priešininkai beveik visiškai atskiriami nuo galios šaltinių. Jie nėra priverčiami nusileisti, tačiau jų valdžia faktiškai sugriūva.

Pavyzdžiui, 1990 m. kovo 11 d. paskelbus Aukščiausiosios Tarybos deputatų aktą „Dėl Lietuvos nepriklausomos valstybės atstatymo“, buvo sugriauta sovietų santvarka mūsų Tėvynėje. Sovietai galėjo susidoroti su atsikuriančios valstybės pareigūnais ir institucijomis, tačiau jie buvo praradę autoritetą, žmonių ir ekspertų palaikymą, buvo nepriimtini emociškai ir nepasitikėjo net savo pačių kareiviais, kitaip tariant, prarado įtaką galios šaltiniams.

Bet kuris agresorius yra priklausomas nuo valdomų žmonių ir visuomenių. Tai ir yra jo Achilo kulnas. Gyventojams ir visuomenės institucijoms atsisakius bendradarbiauti su priešu ir diktatoriais, apribojami arba tampa neprieinami tie galios šaltiniai, kuriais remiasi visi „valdovai“. Kai šie šaltiniai nebepasiekiami, „valdovų“ galia susilpnėja ir galiausiai išnyksta.

Taigi galima būtų sakyti, kad PP kovoje mes turime aiškius taikinius – galios šaltinius, kuriuos ir reikėtų atakuoti.

PP taikiniai (galios šaltiniai):

● Agresoriaus autoritetas

Labai svarbu nepripažinti užgrobėjų ir agresorių teisės į valdžią.

Pavyzdžiui, 1943 m. olandų reformatų ir Romos katalikų bažnyčios Nyderlanduose pakvietė savo narius pradėti pilietinio nepaklusnumo kampaniją ir atsisakymą bendradarbiauti su nacistų okupacine valdžia paskelbė religine pareiga. Ši akcija pažemino nacių autoritetą ir pabrėžė nebendradarbiavimo ir nepaklusnumo teisėtumą.

Kitas pavyzdys: 1992 m. gruodžio 22 d. bendroje Sąjūdžio remiamų Aukščiausiosios Tarybos deputatų, savivaldybių deputatų atstovų tarybos ir Sąjūdžio Seimo konferencijoje buvo paskelbtas 18-os punktų kreipimasis į Lietuvos žmones. Šis dokumentas vadinosi „Respublika pavojuje!“. Viename iš punktų buvo raginama „nepalaidyti okupantų ir kolaborantų pastangų suteikti jų sudarytos valdžios organams bet kokią teisinį konstitucinį pagrindą“.

● Žmogiškieji ištekliai

Plataus masto nesmurtiniai veiksmai gali apriboti arba pašalinti žmonių išteklius, reikalingus politinei priešininkų valdžiai. Tai paveikia ir kitus galios šaltinius (įgūdžius, žinias, materialines atsargas).

Pavyzdžiui, 1968 m. invazijos į Čekoslovakiją pradžioje sovietai niekaip negalėjo rasti pakankamai kolaborantų naujai vyriausybei suformuoti, todėl teko pradėti derėtis su teisėtai išrinktais Čekoslovakijos politiniais lyderiais, įkalintais tų pačių sovietų. Susidorojimas su šia šalimi užtruko ne keletą dienų, kaip planuota, o aštuonis mėnesius.

● Žinios ir įgūdžiai

Svarbių ekspertų pagalbos netekimas smarkiai susilpnina „valdovų“ galią.

Pavyzdžiui, 1991 m. sausio 13-ąją, prieš užimant televizijos bokštą, jos darbuotojai iš operatorinės pašalino porą specialios įrangos bloką. Neturėdami įrangos ir be specialistų pagalbos okupantai propagandines laidas pradėjo transliuoti tik praėjus savaitei. Taip jie prarado galimybę paskleisti dezinformaciją visai Lietuvos visuomenei.

● Dvasiniai veiksniai

Didelio masto nesmurtinė kova gali paveikti paklusnumo įpročius ir lojalumą valdžiai.

Pavyzdžiui, COVID-19 pandemijos metu Baltarusijos valdžia neigė bet kokią grėsmę ir neatšaukė ne tik sporto varžybų ir kitų renginių, bet ir organizavo paradą, skirtą Pergalės Antrajame pasauliniame kare dienai

paminėti. Tačiau patys piliečiai ėmė ignoruoti valdžią ir vengti masinių susibūrimų, nebevedė vaikų į darželius ir mokyklas, ėmėsi kitų veiksmų. Blogėjanti ekonominė, politinė, socialinė, sveikatos apsaugos būklė, kontrastuojanti su „euforine valdžios linija“, neabejotinai sukėlė dar didesnę žmonių nepasitikėjimą Baltarusijos vadovybe.

● **Materialiniai ištekliai**

Nesmurtinė kova (tarp jų ekonominiai streikai ir boikotai) gali apriboti arba nutraukti išteklių tiekimą priešui ir taip sutrikdyti net ekonominės sistemos funkcionavimą, pakirsti ekonominių resursų valdymą.

Pavyzdžiui, lietuviai ūkininkai tiek nacių, tiek ir sovietų okupantams stengėsi nepristatyti reikalaujamos duoklės gyvuliais ir žemės ūkio produktais ne tik dėl to, kad patys išgyventų, bet ir siekdami neprišidėti prie užgrobėjų sustiprėjimo. Masinis valdiško turto pasisavinimas antros sovietinės okupacijos laikotarpiu prisidėjo prie Sovietų Sąjungos ūkio ir santvarkos griūties.

Čia tinka ir ankstesnis pavyzdys apie išneštą specialią įrangą iš Vilniaus televizijos bokšto. Beje, vienas iš operatorių sugebėjo išsaugoti mobiliąją televizijos stotį tiesiog nuvairavęs ją prie parlamento ir perdavęs teisėtai Lietuvos vadovybei.

● **Sankcijos**

Nesmurtinė kova gali neigiamai paveikti net ir priešininkų gebėjimą imtis sankcijų, represijų.

Pavyzdžiui, 1953 m. per Rytų vokiečių sukilimą milicija kartais pasišalindavo ir savo noru palikdavo ginklus. Dalis Rytų Vokietijos kareivių maištavo. Apie tūkstantis sovietų karininkų ir kitų kariškių atsisakė šaudyti į demonstrantus, o penkiasdešimt du komunistai ir kareiviai buvo sušaudyti už nepaklusnumą. Yra daugybė pavyzdžių, kai po karo dalis sribų (į jų gretas dalis vyrų įsirašė tik dėl to, kad išvengtų vykimo į frontą) tapo partizanų informatoriais, rėmėjais, jie vengdavo dalyvauti baudžiamosiose operacijose ar jų metu šaudyti į tautiečius.

Įžanginiame žodyje jau buvo užsiminta, kad nesmurtiniai veiksmai – tai būdas priešintis ko nors nedarant arba ką nors darant. Kaip kariškiai priešą puola naudodami skirtingą taktiką (pvz., puolimą „kaktomuša“, apėjimą iš vieno flango arba iš abiejų flangų ir kitus metodus), taip ir pilietinis pasipriešinimas turi savo taktinius manevrus, kurie gali būti naudojami atskirai arba juos įvairiai derinant.

PP taktika:

● Nesmurtinis protestas ir įtikinimas

Tai didelė klasė, kuri susideda iš simbolinių taikios opozicijos arba įtikinimo veiksmy, siekiančių toliau nei žodinės nuomonės išraiška. Tai pati švelniausia taktika. Ja siekiama pranešti apie trokštamus pokyčius, ji taip pat gali paskatinti skriaudžiamą grupę pradėti veikti arba imtis energingesnių veiksmy. Naudojant šią taktiką, parodoma, kad akcijų dalyviai yra *prieš* arba *už* ką nors.

Pavyzdžiui, per antrąją sovietų okupaciją raudoniesiems ties Ariogala užkasus ant Dubysos šlaito tarpukariu išlietus didžiulius Gediminaičių stulpus, žmonės per naktį juos atkasdavo. Neapsikentę okupantai šiuos stulpus susprogdino ir vėl užkasė. Tačiau gyventojai toje vietoje ėmė dėti gėles. Po 1990 m. šis monumentas buvo atstatytas ir matomas iki šiol.

Kitas pavyzdys: 2003 m. balandžio mėnesį Lietuvos policijos generalinis komisaras Vytautas Grigaravičius buvo laikinai nušalintas nuo pareigy, kilus skandalui, esą jis žinojęs apie tariamą neteisėtą duomenų rinkimą apie šalies vadovus ir aukščiausius teisėsaugos pareigūnus. V. Grigaravičius sulaukė didžiulio visuomenės ir policijos pareigūnų palaikymo: daugiau nei du tūkstančiai dalyvių susirinko į protesto mitingus prie prezidentūros. Skandalas subliuško, o nepagrįstai generalinį komisarą apkaltinęs vidaus reikalų ministras atsistatydino.

Dar vienas puikus pavyzdys: 2011 m. Baltarusijoje nuvilnijo tylieji protestai, skirti žmonių nepasitenkinimui išreikšti jau 17 metų truncančiu Aleksandro Lukašenkos valdymu. Per šiuos protestus piliečiai viešose vietose, nieko neskanduodami, be plakatų ir kalbų tiesiog plojo. Vairuotojai prie protestų prisidėjo savo automobiliuose leisdami Sovietų Sąjungos laikų legendinio roko atlikėjo Viktoro Cojaus garsią dainą „My ždem peremen“ („Mes laukiame permainų“). Ši daina buvo itin populiari prieš Sovietų Sąjungos žlugimą. 2020 m. panašūs protestai išaugo jau į dešimtis kartų gausesnes taikias akcijas.

● **Nebendradarbiavimas**

Tai veiksmai, kuriais nutraukiami, apribojami ar ignoruojami tam tikri santykiai (socialiniai, ekonominiai, politiniai). Jie gali būti spon-taniški arba suplanuoti, teisėti arba neteisėti. Tai viena efektyviausių taktikų nesmurtiniame pasipriešime.

Pavyzdžiui, Lietuva įvairių jėgų dažnai įvardijama kaip žydšaudžių šalis, tartum ji atsakinga už 220 000 žydų bendruomenės sunaikinimą nacių okupacijos metu. Tačiau dar Niurnbergo tribunolui pateikti dokumentai ir kiti Lietuvos bei Izraelio tyrėjų atlikti darbai leidžia teigti, kad Lietuva daugeliui žydų pabėgėlių išdavė tarptautinę galią turinčius dokumentus, kuriais remdamosi visos valstybės (tarp jų ir Japonija) galėjo išduoti vizas, garantavusias jų išsigelbėjimą nuo mirties. Taip fašistų teroro išvengė 56 000 Lietuvos žydų. 2 705 lietuviai buvo pripažinti žydų gelbėtojais, o iki 2015 m. 878 lietuviams buvo suteiktas Pasaulio tautų teisuolio vardas. Jeigu būtų išvesta koreliacija 1000 gyventojų, Lietuva būtų antroje vietoje tarp 32 pasaulio šalių pagal Teisuolio vardą gavusiųjų skaičių. Jeigu tokiu pačiu būdu skaičiuotumėme išgelbėtų žydų gyvybes – ir vėl Lietuva būtų antroje vietoje tarp kitų šalių. Taigi lietuviai, rizikuodami savo gyvybėmis, nebendradarbiavo su naciais ir taip žlugdė jų sumanymus. Beje, tokių faktų viešinimas šiandien galėtų būti puikus nesmurtinio įtikinimo taktikos pavyzdys ginant Lietuvos ir lietuvių vardą tarptautiniu mastu.

Kitas pavyzdys: 1991 m. sausio 13-osios naktį prosovietinis Nacionalinio gelbėjimo komitetas, važinėdamas okupantų šarvuočiu po Vilnių, skelbė, kad perima valdžią į savo rankas ir įveda komendanto valandą. Lietuviai ne tik parlamento paraginti nekolaboruoti su okupantais, bet ir dėl savo nuostatų atsisakė paklusti „gelbėtojams“ ir visiškai su jais nebendradarbiavo.

● Nesmurtinis įsikišimas

Žmonės patys imasi iniciatyvos ir ardo sistemą ar keičia situaciją. Naudojant šią taktiką, galima sugriauti ar net sunaikinti nepageidaujamas arba nustatyti naujas elgesio normas, veiklos būdus, ryšius ar institucijas. Lyginant su kitomis taktikomis, nesmurtinis įsikišimas priešininkams kelia didesnę tiesioginę pavojų, tačiau tai nebūtinai užtikrina greitesnę sėkmę. Pirmas galimas padarinys gali būti greitesnės ir žiauresnės represijos. Tačiau kai nesmurtinis įsikišimas sėkmingas, pergale tikriausiai bus pasiekta greičiau nei, pavyzdžiui, taikant nebendradarbiavimo taktiką.

Pavyzdžiui, 1972 m. gegužės 14 d. Kaune, protestuodamas prieš sovietinį režimą, susidegino R. Kalanta. KGB jaunuolį palaidojo slapta. Dėl tokio poelgio įsiutusi minia dvi dienas rengė demonstracijas, į kurias susirinko keli tūkstančiai žmonių. Šioms demonstracijoms malšinti buvo sutelkta per 7 000 draugovininkų, milicininkų, kariškių. Buvo suimti 402 asmenys, 33 suimtieji patraukti administracinėn atsakomybėn, 6 laukė baudžiamosios bylos, kalėjimas. R. Kalanta buvo apšauktas psichiniu ligoniu. Šie įvykiai paliko gilų pėdsaką jaunosios lietuvių kartos atmintyje. Po keliolikos metų, Sąjūdžio laikotarpiu, dar gyvų liudininkų pasakojimai apie 1972 metus uždegę ryžtą kovoti už savo laisvę kitą, t. y. mūsų (leidinio redaktorius), kartą.

Dar vienas pavyzdys: 1991 m. sausio 13-osios naktį Lietuvos piliečiai sustojo į gyvąją barikadą prieš sovietų tankus ir desantininkus. Nors buvo žuvusiųjų ir apie tūkstantis sužeistųjų, tačiau žmonių stoikiškumas sutrikdė agresorių ir privertė jį atsakyti pirminiu savo planų.

Ginkluotosios pajėgos paprastai susideda iš skirtingų pajėgų, pavyzdžiui: sausumos, oro, jūrų, specialiųjų operacijų ir kitų. Šios pajėgos turi savo ginkluotę. Pilietinio pasipriešinimo kovos būdas taip pat turi savo „ginkluotės“ rūšis, kurias pasirenkame priklausomai nuo to, kokį taikinį ketiname paveikti, kiek laiko tam turime, kokius resursus galime naudoti ir panašiai.

PP „ginkluotės“ rūšys (pirmųjų raidžių santrumpa – PEPS):

P **psichologiniai ginklai;**

E **ekonominiai ginklai;**

P **politiniai ginklai;**

S **socialiniai (visuomeniniai) ginklai.**

Kiekvienai šių „ginklų“ rūšių reikia parinkti tinkamus „šaudmenis“ – juk ir tankas į paprastą pėstininką nešaudo iš pabūklo, o renkas kulkosvaidį. Lapelių platinimas, piketavimas, plakatų kabiniimas, demonstracijų rengimas, organizacijų pareiškimai, alternatyvi valdžia, patalpų užėmimas – tai tik keletas „šaudmenų“ pavyzdžių. Gene Sharpas pateikė beveik 200 tokios „amunicijos“ tipų, kuriuos rasite kitame skyrelyje.

APIBENDRINIMAS

Pilietinis pasipriešinimas nėra karinės gynybos pakaitalas mūsų geopolitinėje aplinkoje. Nesmurtiniai veiksmai, kaip ir karas, yra tam tikra kovos priemonė, lyg „antrasis frontas“. Vykdamas pilietinį pasipriešinimą, vyksta galios varžybos ir „mūšiai“. Neapsieinama ir be išmintingos strategijos bei taktikos, čia naudojami įvairūs „ginklai“, o iš „kareivių“ reikalaujama drąsos, sumanumo, improvizacijos, drausmės ir pasiaukojimo.

Pilietinis pasipriešinimas gali būti vykdomas ir taikos metu, kai siekiama užkardyti grėsmes nacionaliniam saugumui.

PP sampratos pavyzdys (galima Jūsų mąstymo eiga)

Kad PP būtų sėkmingas, būtinos šios sąlygos:

- 1 Kiekvienas žmogus privalo aktyviai demonstruoti savo priešišku-
mą tironiškai valdžiai ir atsakyti su ja bendradarbiauti.
- 2 Kova turi būti grupinė arba masinė.
- 3 Būtina suvokti, kad pasipriešinimas gali trukti dešimtmečius, tad,
vykdant PP, reikalinga kantrybė ir drausmė.

Sėkmės PP galime tikėtis, jei tam rengsimės dar taikos metu.

Pasirengimo PP mechanizmas

Jei Jūs dalyvavote Pilietinio pasipriešinimo kurse Nr. 1 ir jo tęsiniuose, skaitote šį leidinį, darote „namų darbus“ (pvz., kaupiate nesmurtiniam pasipriešinimui būtinas priemones), Jūs jau dalyvaujate PP rate, Jūs tampate PP fronto KARIU.

199 PILIETINIO PASIPRIEŠINIMO „GINKLAI“ (PAGAL GENE SHARPA)

NEPRIEVARTINIO PROTESTO IR ĮTIKINIMO BŪDAI

Oficialūs pareiškimai

- 1 Vieši pasisakymai
- 2 Protesto ir paramos laiškai
- 3 Organizacijų deklaracija
- 4 Žymių žmonių pasirašyti vieši pareiškimai
- 5 Kaltinimų ir ketinimų deklaracijos
- 6 Grupinės ir masinės peticijos

Bendravimas su visuomene

- 7 Šūkiei, karikatūros ir simboliai
- 8 Vėliavos, plakatai ir vaizdinės priemonės
- 9 Lapeliai, pamfletai ir knygos
- 10 Knygos ir žurnalai
- 11 Garso įrašai, plokštelės, radijas, televizija
- 12 Rašymas ore (lėktuvais) ir žemėje (dirvos suarimas, augalų sodinimas, akmenų sudėliojimas)

Grupinės akcijos

- 13 Deputacija (su prašymu, protestu, reikalavimu)
- 14 Satyriniai apdovanojimai
- 15 Grupinis lobizmas (užkulisinio spaudimo grupės)
- 16 Piketavimas
- 17 Pseudorinkimai

Simbolinės ir visuomeninės akcijos

- 18 Vėliavų iškėlimas, įvairių daiktų, turinčių simbolines spalvas, naudojimas
- 19 Simbolių nešiojimas
- 20 Religinės apeigos, maldos
- 21 Simbolinių objektų susigrąžinimas
- 22 Susinaikinimas dėl protesto
- 23 Nusirengimas dėl protesto
- 24 Simbolinių žiburių deginimas (žvakių, fakelų, žibintų)
- 25 Portretų iškabinimas
- 26 Piešimas dėl protesto
- 27 Naujų gatvių pavadinimų iškabinimas
- 28 Simboliniai garsai
- 29 Simbolinis žemių įsisavinimas
- 30 Šiurkštus elgesys

Spaudimas atskiriems žmonėms

- 31 Viešų asmenų „sekiojimas pėdomis“
- 32 Viešų asmenų išjuokimas
- 33 Broliavimasis su priešo kareiviais
- 34 Budėjimas („sargyba“)

Teatras ir muzika

- 35 Įvairios humoristinės parodijos
- 36 Pjesės ir muzikiniai kūriniai
- 37 Dainavimas

Procesijos

- 38 Eitynės
- 39 Paradai
- 40 Religinės procesijos
- 41 Maldininkų sueigos (eitynės)
- 42 Automobilių kolonų formavimas

Mirusiųjų minėjimas

- 43 Politinis gedulas
- 44 Simbolinės laidotuvės
- 45 Demonstratyviosios laidotuvės
- 46 Laidojimo vietų lankymas

Visuotiniai susirinkimai

- 47 Protesto ar paramos susirinkimai
- 48 Protesto mitingai
- 49 Slapti mitingai
- 50 Slapti protesto mitingai
- 51 Seminarai

Atsisakymai ir išėjimai

- 52 Demonstratyvus išėjimas
- 53 Tylėjimas
- 54 Apdovanojimų atsisakymas
- 55 Nusigrėjimas (nugaros atsukimas)

SOCIALINIS NEBENDRADARBIAVIMAS**Atskirų žmonių protestas**

- 56 Socialinis boikotas
- 57 Rinkimų boikotas
- 58 Lisistracija
- 59 Atsisakymas bendradarbiauti
- 60 Organizuotų pamaldų atsisakymas

Atsisakymas dalyvauti visuomeninėje veikloje

- 61 Nedalyvavimas sociologinėje ir sportinėje veikloje
- 62 Visuomeninių įvykių boikotas
- 63 Studentų streikai
- 64 Visuotinis nepaklusnumas
- 65 Savo veiklos visuomeninėse organizacijose sustabdymas

Pasitraukimas iš socialinės sistemos

- 66 Atsisakymas išeiti iš namų
- 67 Asmeninis atsisakymas bendradarbiauti
- 68 Darbininkų „pabėgimas“ iš įmonės
- 69 Slėpimasis tam tikrose slėptuvėse
- 70 Kolektyvinis pasitraukimas iš gyvenamosios vietos
- 71 Emigracija dėl protesto

EKONOMINIS NEBENDRADARBIAVIMAS**Vartotojų akcijos**

- 72 Vartotojų boikotas
- 73 Boikotuojamų prekių nevartojimas
- 74 Asketiškas gyvenimas
- 75 Atsisakymas mokėti nuomos mokesčių

- 76 Atsisakymas nuomoti
- 77 Vartotojų boikotas šalies mastu
- 78 Tarptautinis vairuotojų boikotas

Pramonininkų ir darbininkų akcijos

- 79 Darbininkų boikotas
- 80 Pramonininkų boikotas

Tarpininkų akcijos

- 81 Tiekėjų ir tarpininkų boikotas

Savininkų ir valdytojų akcijos

- 82 Prekybininkų boikotas
- 83 Atsisakymas nuomoti arba parduoti turtą
- 84 Gamybos sustabdymas
- 85 Atsisakymas suteikti pramoninę pagalbą
- 86 Visuotinis prekybininkų streikas

Finansinių resursų turėtojų akcijos

- 87 Banke laikomų indėlių atsiėmimas
- 88 Atsisakymas išmokėti honorarus, išmokas, mokesčių sumas
- 89 Atsisakymas mokėti skolas arba palūkanas
- 90 Kreditų ir fondų sąlygų sugriežtinimas

- 91 Atsisakymas mokėti mokesčius
- 92 Valstybės tarnautojų atsisakymas gauti algą

Vyriausybės veiksmai

- 93 Vidinis embargas (valstybės draudimas įvežti prekes iš kurios nors šalies)
- 94 Prekybininkų „juodieji sąrašai“
- 95 Tarptautinis tiekėjų embargas
- 96 Tarptautinis pirkėjų embargas
- 97 Tarptautinis prekybos embargas

Simboliniai streikai

- 98 Protesto streikai
- 99 Greitas išėjimas („žaibo streikas“)

Žemės ūkio darbuotojų streikai

- 100 Valstiečių streikai
- 101 Žemės ūkio darbuotojų streikai

Ypatingų grupių veiksmai

- 102 Atsisakymas dirbti priverstinį darbą
- 103 Kalinių streikai
- 104 Smulkiųjų verslininkų streikai
- 105 Įvairių profesijų darbuotojų streikai

Pramonės darbuotojų streikai

- 106 Valdančiosios pramonininkų grupės streikai
- 107 Pramonės šakos darbuotojų streikai
- 108 Solidarumo streikai

Riboti streikai

- 109 Dalinis streikas
- 110 „Buferinis“ (atrankinis) streikas
- 111 Darbo tempo lėtinimas
- 112 Darbas „tiksliai pagal instrukciją“
- 113 Nėjimas į darbą „dėl ligos“
- 114 Ribotas streikas
- 115 Streikas „išėjimo iš darbo“ forma
- 116 Atrankinis streikas

Daugiašakiai streikai

- 117 Plintantis streikas
- 118 Visuotinis streikas

Streiko ir įmonės uždarymo derinimas

- 119 Darbo ir prekybos sustabdymas
- 120 Ekonominės veiklos sustabdymas

POLITINIS NEBENDRADARBIAVIMAS

Atsisakymas remti valdžią

- 121 Atsisakymas būti lojaliu valdžiai
- 122 Visuomenės atsisakymas palaikyti valdžią
- 123 Literatūra ir kalbos, įkvepiančios priešintis

Atsisakymas bendradarbiauti su vyriausybe

- 124 Įstatymų leidimo organo boikotas
- 125 Rinkimų boikotas
- 126 Atsisakymas eiti pareigas valstybinėse struktūrose
- 127 Valstybinių įstaigų, agentūrų boikotas
- 128 Atsisakymas bendradarbiauti su vyriausybės mokymo įstaigomis
- 129 Vyriausybės palaikomų vyriausybinų organizacijų boikotas
- 130 Atsisakymas padėti prievartos aparatui
- 131 Nuosavybės ir gatvės ženklų nuėmimas
- 132 Atsisakymas pripažinti oficialų asmenų paskyrimą
- 133 Atsisakymas išformuoti vyriausybei priešiškas institucijas

Pilietinio paklusnumo alternatyva

- 134 Lėtas, uždelstas „paklusnumas“
- 135 Nepaklusnumas, jei nėra tiesioginės priežiūros

- 136 Tautos atviras nepaklusnumas
- 137 Užmaskuotas nepaklusnumas
- 138 Susirinkimo arba mitingo nepaklusnumas įsakius „išsivaikščioti“
- 139 Sėdimasis streikas
- 140 Atsisakymas tarnauti kariuomenėje ar būti deportuotam
- 141 Pabėgimas, slėpimasis, suklastotų dokumentų platinimas
- 142 Nepaklusnumas neteisėtiems įstatymams

Vyriausybinio personalo akcijos

- 143 Atsisakymai padėti vyriausybės atstovams
- 144 Informacijos ir valdymo linijų blokavimas
- 145 Delsimas ir įstaigų darbo trukdymas
- 146 Administracinis nebendradarbiavimas
- 147 Teisminio bendradarbiavimo atsisakymas
- 148 Neefektyvus darbas ir atsisakymas bendradarbiauti su vykdomaisiais organais
- 149 Maištas

Vidinės vyriausybės akcijos

- 150 Pseudolegalus išsisukinėjimas ir delsimas
- 151 Smulkių vyriausybinių organų atsisakymas bendradarbiauti

Tarptautinės vyriausybės akcijos

- 152 Pokyčiai diplomatinėse ir kitose atstovybėse
- 153 Diplomatinį planuotų veiksmų vilkinimas ir jų atšaukimas
- 154 Susilaikymas nuo diplomatinio pripažinimo
- 155 Diplomatinį santykių bloginimas
- 156 Pasitraukimas iš tarptautinių organizacijų
- 157 Narystės tarptautinėse organizacijose atsisakymas
- 158 Pašalinimas iš tarptautinių organizacijų

NEPRIEVARTINIS ĮSIKIŠIMAS

Psichologinis įsikišimas

- 159 Viešas susideginimas
- 160 Badavimas:
 - a) moraliniam spaudimui sukurti
 - b) bado streikas
 - c) satjagrachos tipo badavimas
- 161 „Atbulinis“ teismas (viešas kaltintojų apkaltinimas)
- 162 Neprievartinis psichologinis oponento „išsekimas“

Fizinis įsikišimas

- 163 Sédimoji demonstracija
- 164 Stovimoji demonstracija

- 165 Neišlipimas iš transporto
- 166 Reikalavimų nepaisymas esant rasinei segregacijai
- 167 Vaikščiojimas vietoje
- 168 Maldos segreguojamose bažnyčiose
- 169 Neprievartinės eitynės reikalaujant grąžinti nuosavybę
- 170 Neprievartinis lėktuvo skraidymas oponento draudžiamoje teritorijoje
- 171 Neprievartinis ėjimas į uždraustą priešininko teritoriją
- 172 Neprievartinis prievartos sustabdymas savo kūnu (psichologinis poveikis)
- 173 Neprievartinis blokavimas savo kūnu (fizinis poveikis)
- 174 Neprievartinė okupacija

Socialinis įsikišimas

- 175 Naujos socialinės tvarkos kūrimas
- 176 Patalpos, perpildytos protestuotojų
- 177 Kelių blokada
- 178 Nesibaigiantis kalbų sakymas
- 179 Saviveikliniai spektakliai gatvėse
- 180 Alternatyvios socialinės institucijos
- 181 Alternatyvios ryšių sistemos

Ekonominis įsikišimas

- 182** Atbulinis streikas
- 183** Neišėjimas pasibaigus darbui
- 184** Neprievar tinis žemių užėmimas
- 185** Atsisakymas vykdyti blokados reikalavimus
- 186** Politiškai motyvuota netikrų pinigų gamyba
- 187** Įspėjamasis masinis strategiškai svarbių prekių supirkimas
- 188** Brangenybių užgrobimas
- 189** Dempingas (prekių pardavimas žemesnėmis už jų savikainą kainomis)
- 190** Firmų ir įstaigų atrankinis patronažas (priežiūra)
- 191** Alternatyvios prekyvietės
- 192** Alternatyvios transporto sistemos
- 193** Alternatyvios ekonominės institucijos

Politinis įsikišimas

- 194** Administracinės sistemos tyčinis perkrovimas
- 195** Slaptų agentų išaiškinimas
- 196** Pastangos sodinti į kalėjimą
- 197** Pilietinis nepaklusnumas „neutraliems“ įstatymams
- 198** Darbas nebendradarbiaujant
- 199** Dvigubas suverenitetas ir alternatyvios vyriausybės

PILIETINIO PASIPRIEŠINIMO DALYVIO/ RĖMĖJO ATPAŽINIMO ŽENKLAS

Mes gyvename pasaulyje, kuriame gausu simbolių. Jie mus informuoja, įkvepia, perspėja, sutelkia... Vystydami lietuviškąją PP versiją, norime pasiūlyti naudoti pasipriešinimo dalyvio ar jam prijaučiančio piliečio atpažinimo ženklą.

Šio ženklo kilmė neatsitiktinė. Viduramžiais religinėje tapyboje aptinkamas Jėzaus Kristaus ženklas, kuriam būdingas specifinis pirštų sudėliojimas, reiškiantis tam tikras jo vardo raides (žiūrėti iliustraciją žemiau).

Net atmetus religinius įsitikinimus, sunku būtų paneigti, kad Jėzus Kristus buvo sėkmingiausias pilietinio (neginkluoto) pasipriešinimo lyderis ir strategas.

Siūlome prisiminti šį ženklą ir jį naudoti siekiant identifikuoti asmenį (pvz., minioje) arba protestuojant prieš tam tikrus dalykus. Trys iškelti ir du į apskritimą suglausti pirštai simbolizuoja tris P raides: pilietis, patriotas ir pasipriešinimas.

ILIUSTRUOTI PILIETINIO PASIPRIEŠINIMO PATARIMAI

Vienas iškiliausių pilietinio pasipriešinimo lyderių Mohandas Gandis (*Mahatma Gandhi*) yra pasakęs: „Iš pradžių jie tave ignoruos, paskui iš tavęs juoksis, vėliau su tavimi kovos, o tada tu laimėsi“.

Kai kalbame apie neginkluotą pasipriešinimą ir dar taikos metu, net demokratinėje santvarkoje dalį žmonių verčia suklusti, nes daugeliui kyla klausimas: o prieš ką gi čia rengiamasi kovoti? Dalis žmonių, kas iš baimės, o kas iš nežinojimo, be abejonės, ignoruos ir tokį leidinį, ir patį požiūrį į nesmurtinio pasipriešinimo efektyvumą. Kiti pasišaipys: „Parengė knygelę vaikų spalvinimo įgūdžiams lavinti ir manosi priešus nugalėsią...“

Tiek mokslininkų tyrimai, tiek ir gyva mūsų Tėvynės kovų už Laisvę patirtis rodo, kad visuomenė yra sluoksniuota. Šis leidinukas skirtas visų sluoksnių atstovams, nes mes visi esame ta pati Valstybė ir jos Piliečiai. Kaip yra pasakęs plk. lt. Valerijus Šerelis: „Mes neturime priešų, Priešai turi Mus“, „<...> o su tais, kurie skaito, tenka skaitytis“.

Šio leidinio piešinius parengė Vilniaus dailės akademijos studentų grupė, kuriai vadovavo Grafikos katedros vedėja M. Marcellionytė-Paliukė. Man, kaip redaktoriui, Sąjūdžio judėjimo dalyviui ir parlamento gynėjui, buvo nepaprastai įdomu, kaip jaunoji karta – tas „šviežias sluoksniš“ – priims neįprastą iššūkį. Skirtingas piešinių stilius, palikta erdvė skaitytojui įžvelgti užslėptą informaciją, o labiausiai – nuoširdus darbas man paliko viltingą nuojautą dėl mūsų ateities.

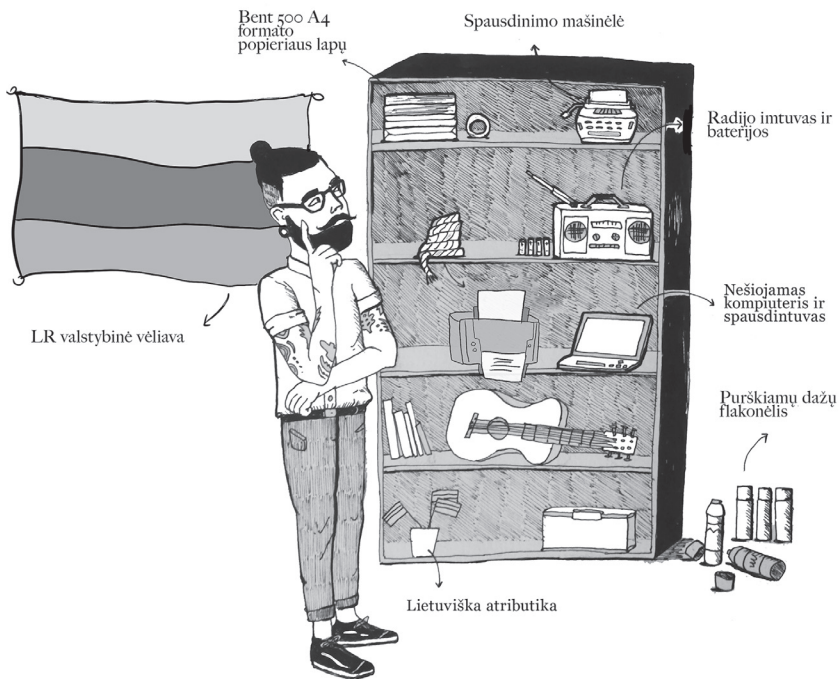
Taigi kviečiu susipažinti su **PP** patarimais. Neužmirškite, kad šią knygėlę galite pasiūlyti nuspalvinti ir jauniausiajai kartai.

PP TAIKOS METU. Ne tik per karą, bet ir taikos metu kyla daugybė grėsmių valstybės nacionaliniam saugumui (grasinimai panaudoti karinę jėgą, priešišku žvalgybos tarnybų veikla, kibernetinis šnipinėjimas, kėsಿನimas į konstitucinius pagrindus, istorijos perrašinėjimas, įvairios grėsmės informaciniam, ekonominiam ir energetiniam saugumui, vertybių pamynimas ir t. t.). Siekiant ugdyti atsparumą šioms grėsmėms ir tinkamai pasiruošti kovai už savo valstybę ir vertybių sistemą, veiksmų būtina imtis jau dabar.

1

Suaukite bent minimalų pilietiniam pasipriešinimui reikalingų priemonių rinkinį, kad pririkus nedelsdami galėtumėte imtis veiksmų. Priemonių rinkinį gali sudaryti popierius (A4 formatas, bent 500 lapų), purškiamų dažų flakonėlis (-iai), radijo imtuvas ir atsarginės baterijos, standartinio dydžio Lietuvos Respublikos valstybinė vėliava (1–5 vnt.) ir vėliava, skirta automobiliams (1–10 vnt.), tautinė (trispalvė) juostelė (20–100 m), popieriaus smeigtukai, plona stipri virvelė (2–4 mm storio, apie 20 m), skirta, pvz., vėliavai pririšti ir iškelti, nešiojamasis kompiuteris ir spausdintuvas (pvz., atsišaukimams spausdinti), spausdinimo mašinėlė (pvz., atsišaukimams spausdinti, jeigu kiltų problemų dėl elektros energijos tiekimo).

Mano idėjos/užrašai:

2

Stebėkite savo aplinką – atkreipkite dėmesį, kokiais įsitikinimais vadovaujasi sutikti žmonės (pvz., per buvusios Sovietų Sąjungos šventes nešioja Georgijaus juostelę, liaudyje žinomą kaip „koloradkę“, iškelia Lietuvai priešiškos valstybės vėliavą, žavisi valstybių agresorių ideologija, veiksmais ir lyderiais, žada, „kai ateis laikas patvarkyti visus tuos patriotus“ ir pan.), kokius automobilio papuošimus naudoja (atkreipkite dėmesį, ar nėra „koloradkės“ ant veidrodėlio ar antenos, VDV (rus. ВДВ)/desantininkų lipdukų ir pan.), pasidomėkite, kokie žmonės gyvena Jūsų name (pvz., galbūt pastebėjote rusakalbių, kurie išsinuomojo butą (-us) ir nuolat kažkur išvyksta su dėklais, skirtais ilgam ginklui transportuoti, galbūt jie bando su Jumis susidraugauti ir ima domėtis kariuomene, politikais, nori sužinoti Jūsų požiūrį į juos ir t. t.). Jei nežinote, kaip vertinti įtartinus asmenis, esant galimybei, slapta nufotografuokite, pvz., automobilį su ВДВ lipduku ir apie tai informuokite Valstybės saugumo departamentą (tel. 8 700 70 007, el. paštu pranesk@vsd.lt). Tačiau supraskime, kad žmogus su „koloradke“ atlape nebūtinai yra Lietuvos priešas.

Mano idėjos/užrašai:

3

Jei sužinote, kad kažkokie asmenys organizuoja protesto akciją, pvz., prieš Lietuvos narystę NATO ir ES, pasikvieskite bendraminčių ir nueikite į tą vietą su valstybine simbolika (vėliava) – gali reikėti prisijungti prie „antimitingo“, t. y. nesmurtiniu būdu – dainomis, vėliavomis, patriotiniais šūkiais, juoku – užgožti „antinatiečius“ ir pademonstruoti, kad mūsų šalies piliečiai palaiko valstybę ir jos vertybes.

Mano idėjos/užrašai:

4

Dalyvaukite valstybinėse ir patriotinėse šventėse su visa šeima, turėkite tautinės atributikos. Socialiniuose tinkluose viešinkite nuotraukas, kuriose matosi valstybinė vėliava prie Jūsų namo ar ant automobilio. Visuotinai pilietiškai ir patriotiškai nusiteikusi visuomenė pykdo, gąsdina, nervina ir verčia susimąstyti ne tik mums blogo linkinčius asmenis, bet ir nedraugiškų valstybių atstovus.

Mano idėjos/užrašai:

5

Gerbkite savo gyvenamąją aplinką, gamtą, vyresnius žmones, mokytojus, būkite kantrūs ir paslaugūs kitiems. Padėkokite su-
tiktam Lietuvos kariui už jo tarnybą Tėvynės labui, pavaišinkite jį
kavos puodeliu ar panašiai. Merginos, paklauskite, kodėl vaikas
nėra tarnavęs Lietuvos kariuomenėje. Žinoma, priešasčių gali
būti pateisinamų, tačiau jei vyrui nesvarbi pareiga ginti Tėvynę,
ar bus svarbios kitos pareigos?

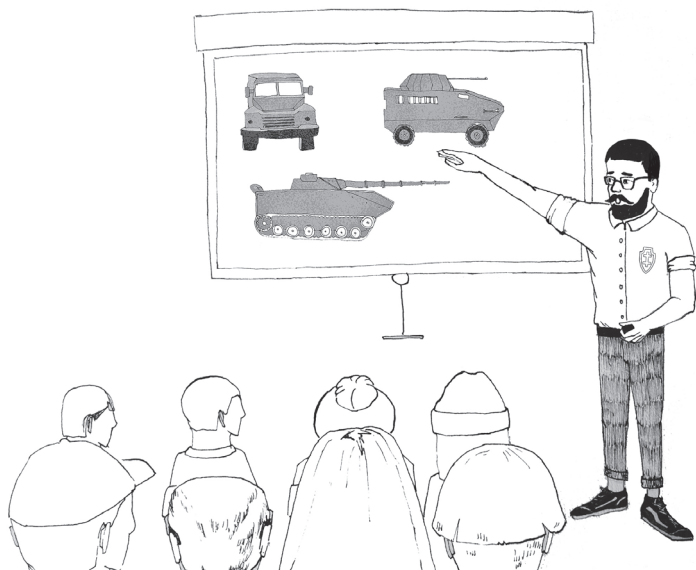
Mano idėjos/užrašai:

6

Domėkitės pilietinio pasipriešinimo galimybėmis, mokykitės atpažinti priešo karinę techniką, išklausykite pirmosios medicinos pagalbos, išgyvenimo ir kitus kursus, kad įgautumėte būtinų žinių ir įgūdžių net ir neginkluotame pasipriešinimo fronte.

Mano idėjos/užrašai:

PP PRASIDĖJUS KARINEI AGRESIJAI. Kariniai veiksmai mūsų teritorijoje ar regione gali prasidėti netikėtai, todėl turime būti pasiruošę reaguoti „žaibo karu“, t. y. agresoriui, kolaborantams ar neapsprendusiems piliečiams turime pademonstruoti savo patriotines nuostatas bei valią gintis bet kokiomis priemonėmis jau pirmosiomis priešo įsiveržimo į šalį valandomis.

1

Ant medžių palei gatves, stulpų, bokštų, sankryžose iškelkite kuo daugiau valstybinių vėliavų, matomose vietose lietuvių, rusų, anglų ir kitomis kalbomis rašykite kuo daugiau užrašų, raginančių agresorius grįžti pas savo šeimas ir atvykti pasisvečiuoti be tankų, lietuviškai ir kitomis kalbomis rašykite patriotinius šūkius (tai svarbu informacijai plintant į užsienį) arba pieškite patriotinius piešinius įvairiose vietose, kelkite užrašus (pvz., „*Blogis viešpataus tol, kol dori žmonės nepasiryš veikti!*“) ar piešinius, leiskite aitvarus ar balionus į dangų, išdėliokite didžiulius patriotinius užrašus ant žemės ar sniego ir, juos nufotografavę, išplatinkite, nuotoliniu būdu per garso kolonėles transliuokite patriotines dainas ar rusams suprantamas atitinkamas Viktoro Cojaus ar kitų atlikėjų dainas. Paraginkite taip elgtis ir kitus piliečius.

Mano idėjos/užrašai:

2

Savo gyvenamojoje vietovėje pašalinkite bet kokias kelių ar informacines nuorodas, kad agresoriui būtų kebliau orientuotis.

Mano idėjos/užrašai:

3

Jeigu agresorius pasiteirautų Jūsų kokios nors informacijos rusiškai ar angliškai, apsimeskite, kad jo nesuprantate. Jeigu klaustų lietuviškai, kiek tai bus įmanoma, meluokite, apsimeskite sutrikę ir panašiai.

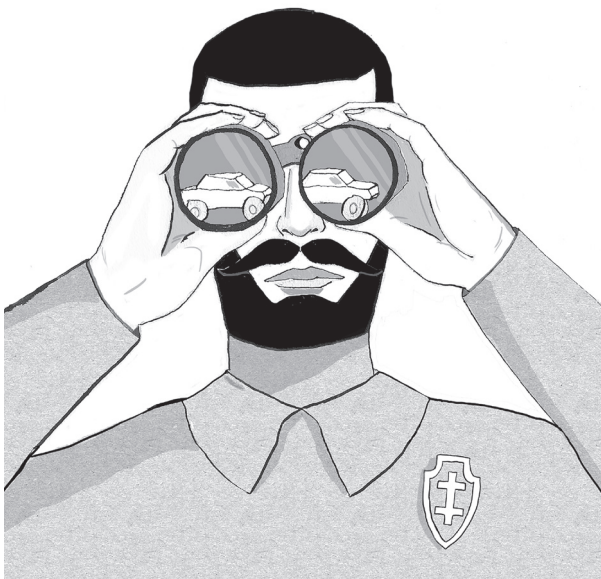
Mano idėjos/užrašai:

4

Stebėkite prieš karioomenės technikos judėjimą ir stenkitės įsidiemėti jos rūšis ir tipus. Jei tai saugu (Jūs gali patikrinti prieš saugumo struktūros), fotografuokite, filmuokite, užsirašykite ir prireikus turimą informaciją perduokite mūsų kariams ir sąjungininkams, viską viešinkite įvairiais komunikacijos kanalais.

Mano idėjos/užrašai:

5

Saugiai fiksuokite bet kokius agresorius ar kolaborantų nusikaltimus, daromą žalą ir visa tai viešinkite.

Mano idėjos/užrašai:

6

Jeigu Jūsų gyvenamoji vietovė dar neužimta, pasirūpinę šeimos saugumu, vykite į savo darbovietę, savivaldybę ar į karo prievolių punktą – valstybei ir visuomenei Jūsų tikrai reikia.

Mano idėjos/užrašai:

7

Jeigu galite (pvz., esate medikas, ūkininkas, IT specialistas, maisto tiekimo įmonės darbuotojas ir t. t.), pasirūpinkite kuo didesnėmis atsargomis (jei nesaugu, paslėpkite jas), nes jų tikrai prireiks ne tik Jums, bet ir valstybei bei jos piliečiams.

Mano idėjos/užrašai:

8

Klausykite radijo ir domėkitės situacija šalyje visais įmanomais kanalais – Tautos pasipriešinimo vadovybė patars arba nurodys, kokie veiksmai yra tikslingiausi. Visuotinis pasipriešinimas visada yra veiksmingesnis.

Mano idėjos/užrašai:

PP DARBO VIETOJE. Valstybė okupuota jau kuris laikas. Įsivyravo sąlyginė taika, funkcionuoja valstybinės institucijos (išskyrus su krašto gynyba susijusias), savivaldybės ir ūkio subjektai, tačiau visoje valdymo grandyse veikia okupacinės valstybės atstovai, kuriems padeda vietiniai kolaborantai.

Jūs nepriklausėte ir nepriklausote jokioms patriotinėms organizacijoms, asociacijoms, klubams, tačiau nepritariate Lietuvos okupacijai ir esate nusiteikę visais įmanomais būdais kenkti okupacinei valdžiai.

Toliau pateikiami patarimai, kaip nesmurtiniu būdu priešintis savo darbovietėje (dėl veiksmų dažnumo ir pobūdžio teks apsispręsti patiems).

1

Vėluokite į darbą, tačiau visada turėkite įtikinamą pasiteisinimą (pvz., pramigote, pavėlavote į autobusą, nuleido automobilio padangą, pasijutote blogai, Jus sustabdė patrulis, patyrėte traumą ir pan.), pietaukite ilgiau, nei priklauso pagal Jūsų darbo grafiką.

Mano idėjos/užrašai:

2

Sugadinkite dokumentus ar kitas priemones „netyčia“ išpildami ant jų kavą ar arbatą.

Mano idėjos/užrašai:

3

Sugadinkite kompiuterį, spausdintuvą ar kitą biuro įrangą, „netyčia“ išseikvokite spausdintuvo dažus ir gausybę popieriaus.

Mano idėjos/užrašai:

4

Kuo daugiau sužinokite apie kolaborantus (kur gyvena, kokia šeimos sudėtis, kuo užsiima, kokie jų pomėgiai, galbūt jie užsiima nusikalstama veikla ir pan.) ir, pasitaikius progai, apie tai praneškite aktyviojo pasipriešinimo dalyviams. Jei tokios galimybės nėra, viešose vietose iškabinkite kolaboruojančių asmenų sąrašus.

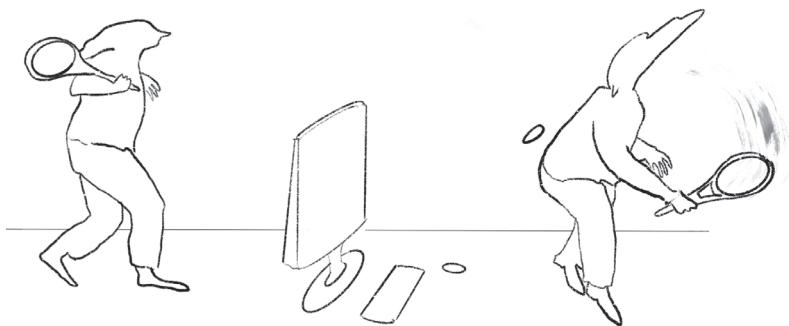
Mano idėjos/užrašai:

5

Atidėkite svarbias užduotis, tai, ką galite padaryti per valandą ar dieną, darykite savaite ar ilgiau, dirbkite tiksliai pagal biurokratinės instrukcijas ir dar lėčiau bei skrupulingiau.

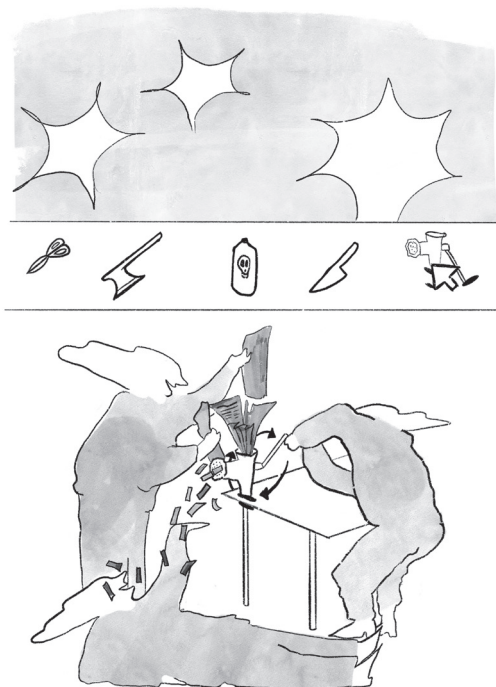
Mano idėjos/užrašai:

7

Pradanginkite svarbius dokumentus, „netyčia“ sunaikinkite juos dokumentų smulkintuvu ar su kitais nereikalingais popieriais išmeskite į šiukšlių dėžę.

Mano idėjos/užrašai:

8

Palikite atvirą kabineto langą žiemą ar lietui lyjant, o vėliau atsiprašinėkite dėl to, kad susirgote, ar dėl sušalpusios įrangos ir dokumentų.

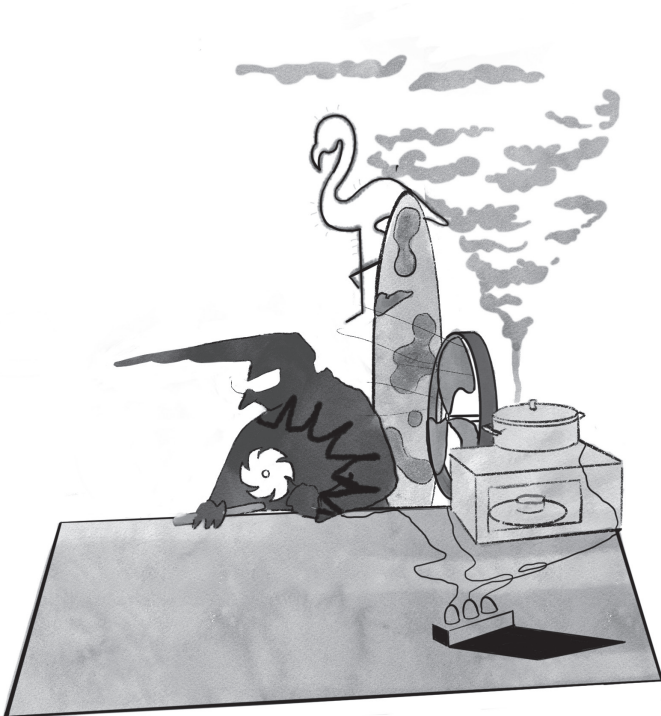
Mano idėjos/užrašai:

9

Netaupykite elektros ir vandens (išeidami iš darbo „užmirškite“ išjungti šviesą, šildymo įrenginius, kitus elektros prietaisus, „užmirškite“ sandariai užsukti vandens čiaupą, sugadinkite tualetu bakelio nuleidimo svirtį, kad vanduo nuolat tekėtų ir pan.).

Mano idėjos/užrašai:

10

„Netyčia“ sukelkite gaisrą (įmeskite cigaretę į šiukšliadėžę tualete ar kitose bendrose patalpose, išeidami iš darbo palikite įjungtą vandens kaitinimo spiralę ir pan.).

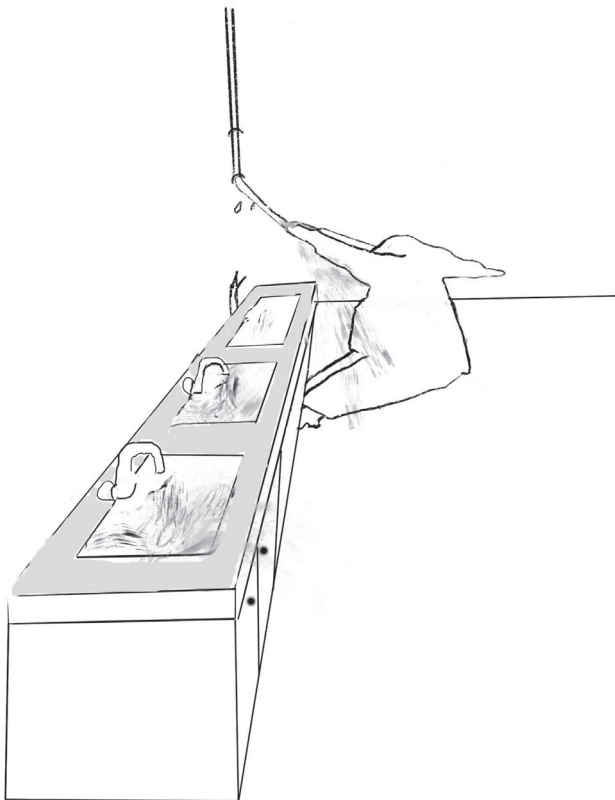
Mano idėjos/užrašai:

11

„Netyčia“ sukelkite vandentiekio avariją.

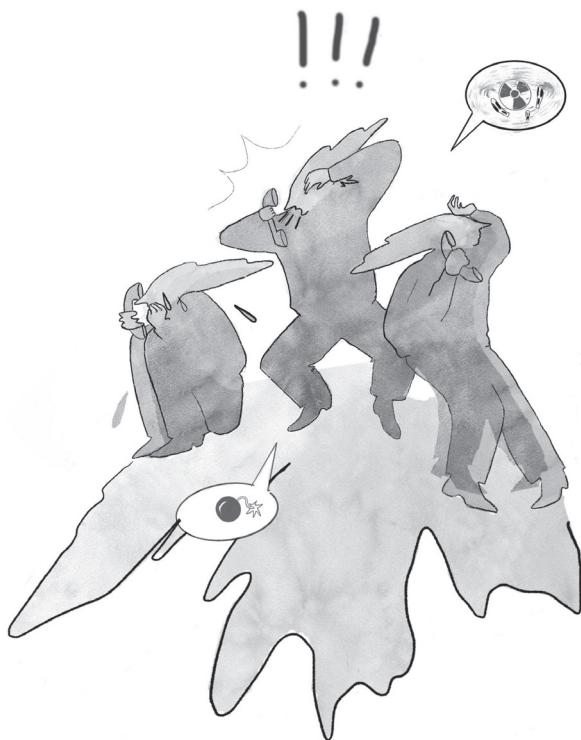
Mano idėjos/užrašai:

12

Viršininkams (okupantams), kolaborantams siųskite grasinančius laiškus, melagingus įspėjimus apie padėtas bombas.

Mano idėjos/užrašai:

13

„Netyčia“ užkrėskite darbinį kompiuterį virusais, specialiai juos instaliuodami arba naršydami nepatikimus tinklapius (pvz., pornografinės svetainės).

Mano idėjos/užrašai:

Dar keletas idėjų:

14

Viršininkams (okupantams), kolaborantams siųskite atitinkamo turinio karikatūras, iškabinkite jas darbovietės teritorijoje, kad matytų ir kiti.

15

Taisydami automobilius ir jų variklius, dirbkite atmetinai, neati-džiai, pameskite ar sugadinkite įrankius.

16

Jeigu būtumėte priversti į rūbus įsisegti kokius nors okupantų ideologinius ženklus/ženkliukus (pvz., Rusijos vėliava, Stalino portretas ir pan.), galite juos „netyčia“ pamiršti, sulaužyti, pames-ti, įsisegti aukštyn kojomis.

17

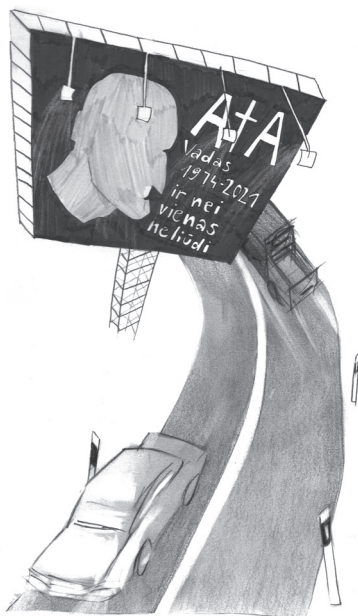
Kuo artimiau susipažinkite su įstaigą saugančiais okupacinės kariuomenės kareiviais ar okupacinės valdžios „policininkais“, palengva imkite veikti jų pasaulėžiūrą ar požiūrį į tai, kas vyksta.

PP LAISVALAIKIU. Žlugdykite, pašiepkite, menkinkite agresoriaus lyderio (-ių) autoritetą ir jo valdžios teisėtumą.

1

Viešose vietose statykite antkapinius paminklus (pvz., iš faneros, antkapiams naudojamo akmens) su agresoriaus atvaizdu ir atitinkamais užrašais bei datomis ant jų (pvz., „Velionio ilgisi jo artimieji, 19...–2020 m.“).

Mano idėjos/užrašai:

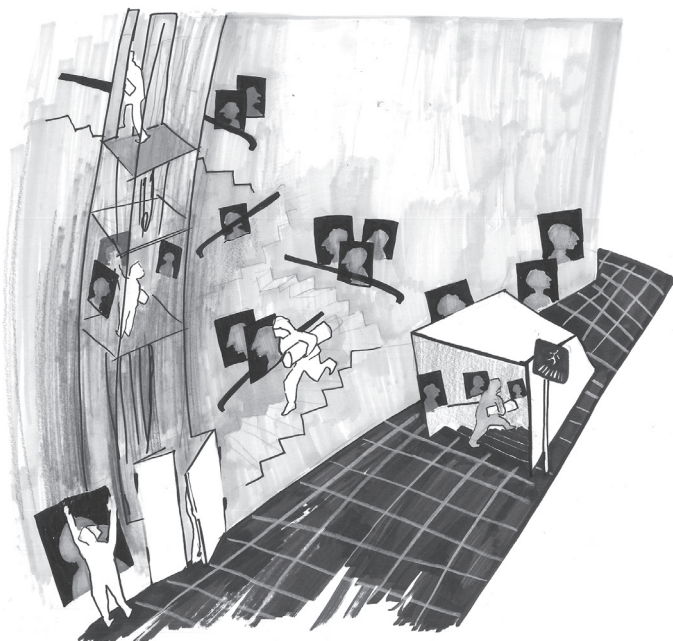

2

Gyventojams pasipiktinimą keliančio okupantų pareigūno portretus pakabinkite liftuose, tualetuose, požeminėse perėjose – kažkas anksčiau ar vėliau kažką ant jų užrašys ar nupieš.

Mano idėjos/užrašai:

3

Sugadinkite viešose erdvėse pakabintus propagandinius agresoriaus plakatus (pvz., apliekite dažais, padekite, suplėšykite) ar sumenkinkite (pvz., ant okupanto lyderio atvaizdo nupieškite Adolfo Hitlerio stiliaus ūsiukus, užrašykite „Galiojimo laikas baigiasi...“ ar „Brokuota prekė“ ir pan.).

Mano idėjos/užrašai:

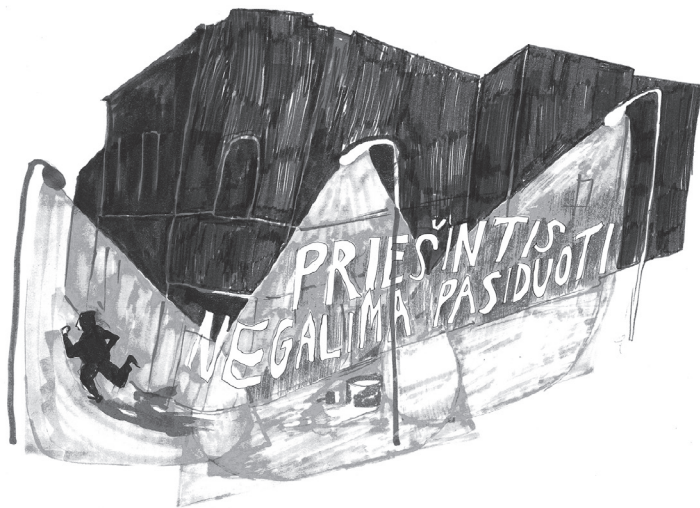

4

Matomose vietose rašykite dviprasmiškus agresoriaus sprendimus ar darbus pašiepiančius užrašus (pvz., „Apie agresorių tik gerai arba nieko... Kaip ir apie mirusįjį!“, „Sunaikinti negalima pasigailėti!“, „Priešintis negalima pasiduoti!“, „Mes neturime priešų, PRIEŠAI turi MUSI!“, „Aš bijau... neatlikti PAREIGOS! O TU?“).

Mano idėjos/užrašai:

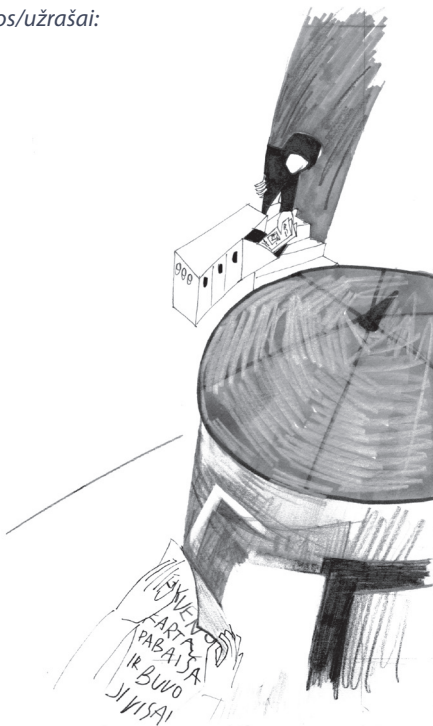

5

Įvairiais būdais platinkite anekdotus apie agresorių ir jo darbus.

Anekdotų pavyzdžiai: „Kodėl okupantai neskraidina žmonių į Mėnulį? Nes bijo, kad jie ten gali pasilikti...“; „Ar galima pastatyti komunizmą Lietuvoje? Galima, bet kam tokiai mažai šaliai tokia didelė laimė...“; „Ar gali blakės sukelti revoliuciją? Žinoma, nes jų gyslomis teka darbininkų ir valstiečių kraujas...“.

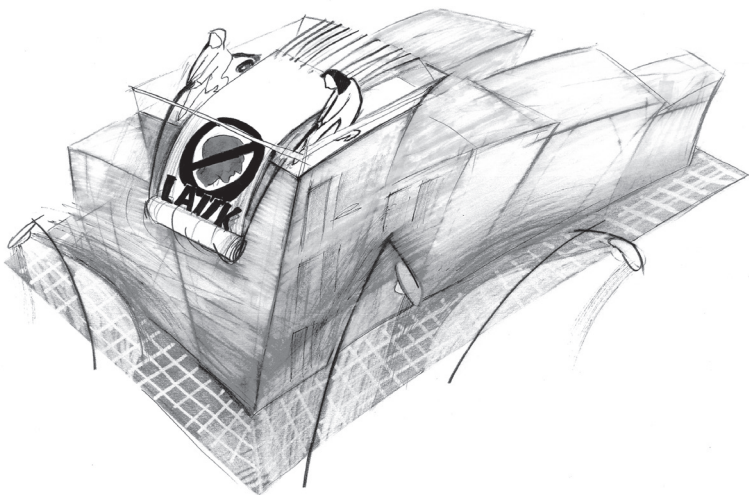
Mano idėja/užrašai:

6

Naudodami dronus, balionus ir kitas panašias priemones, platin-
kite diskredituojančią ir agresorių pašiepančią informaciją. Tam-
siu paros metu naudokite šviesų, lazerių instaliacijas/projekcijas.
Pasinaudokite upėmis, dideliais vandens telkiniais lietuviškai
simbolikai, antipropagandai demonstruoti (agresoriui bus sun-
kiau panaikinti tokius ženklus).

Mano idėjos/užrašai:

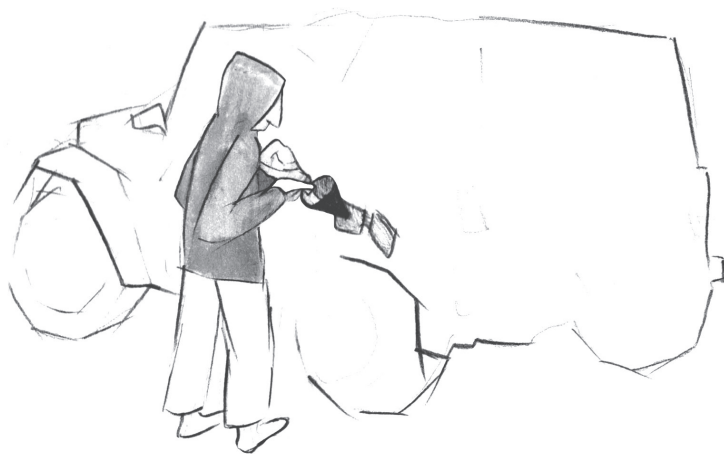

7

Gadinkite „valdišką“ ir kolaborantų transportą: su yla ar kirtikliu prakirskite kuro bakus, pradurkite padangas, pažeiskite radiatorių, nutraukite akumuliatoriaus laidus, sukeiskite vietomis akumuliatoriaus polių laidus, įpilkite smulkių vinučių į akumuliatoriaus ertmes, į kuro bakus įpilkite purvo, smėlio, vandens, cukraus, į dyzeliu varomą automobilio baką įpilkite benzino, sudaužykite priekinius stiklus, žibintus, veidrodėlius.

Mano idėjos/užrašai:

Mano idėjos/užrašai:

ŠALTINIAI

Dach Hans von, *Visuotinis pasipriešinimas. Partizaninio karo įvadas kiekvienam*, Vilnius, 2018.

Gaškaitė Nijolė, *Pasipriešinimo istorija. 1944–1953 metai, Aidai*, 1997.

Girdenis Povilas, *Artima praeitis*, Vilnius, 2020.

Grigas Romualdas, *Tautos savigyna*, Vilnius, 1993.

Mankevičius Vytautas, Daugirdas Albertas, *Pilietinis pasipriešinimas*, Vilnius, 2002.

Ramonaitė Ainė, *Kas eitų ginti Lietuvos? Pilietinio pasipriešinimo prielaidos ir galimybės*, Aukso žuvis, 2018.

Sharp Gene, *Pilietinė gynyba. Postmilitarinių ginklų sistema*, Vilnius, Mintis, 1992.

Šepetytė Rūta, *Tarp pilkų debesų*, Vilnius, 2020.

Šerelis Valerijus, *5.56 x 100 šovusių į galvą arba auliniiais batais pramintų minčių*, Vaga, 2015.

Šibilskis Petras, *Armėnų radijo paklausė. Mini anekdotai*, Panevėžys, 1991.

Terleckas Antanas, *25-ieji Lietuvos okupacijos metai: rezistento dienoraštis*, Kaunas, 2006.

Ką turime žinoti apie pasipriešinimą: aktyvių veiksmų gairės, Krašto apsaugos ministerija, Vilnius, 2016.

Ką turime žinoti apie pasirengimą ekstremaliosioms situacijoms ir karo metui, Krašto apsaugos ministerija, Vilnius, 2014.

Lietuvos karinė doktrina, D-LK-001, 2010.

Lietuvos Respublikos ginkluotos gynybos ir pasipriešinimo agresijai įstatymas.

Lietuvos Respublikos Lietuvos šalių sąjungos įstatymas.

Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymas.

The Freedom Fighters manual, United States Central Intelligence Agency, 1983.

Žymiausi Lietuvos mūšiai ir karinės operacijos, Vilnius, 2013.

Gajauskaitė Rūta, Lietuva ne žydšaudžių kraštas, o gelbėtojų, [žiūrėta 2019-09-24]. Prieiga per internetą <<https://infa.lt/36520/rutagajauskaite-lietuva-ne-zydsaudziukrastas-o-gelbetoju/>>.

PILIETINIO PASIPRIEŠINIMO ABĖCĖLĖ

Atsakingasis redaktorius Albertas Daugirdas

Kalbos redaktorė Reda Šauklė

Iliustracijas sukūrė Vilniaus dailės akademijos studentės

Vaiva, Gertrūda, Ema ir menininkė Gitana

Dizainerė Loreta Keršytė

2020 10 19. Tiražas 30 000 egz. Užsakymas Nr. GL-228

Maketavo Krašto apsaugos ministerijos bendrųjų reikalų departamento

Vaizdinės informacijos skyrius, Totorių g. 25, LT-01121 Vilnius

Spausdino Lietuvos kariuomenės Karo kartografijos centras,

Muitinės g. 4, Domeikava, LT-54359 Kauno r.

ISBN 978-609-412-208-8

www.kam.lt